

истории и архитектуры. URL: <https://www.rostmuseum.ru/museum/biblioteka/istoriya-i-kultura-rostovskoy-zemli/materialy-konferentsii-1995g-rostov-1996/a-v-nikiforov-yaroslavl-svoeobrazie-opytssha-v-dele-okhrany-pamyatnikov-istorii-i-arkhitektury-s-201-206/>.

4. The Antiquities Act of 1906, 16 U.S.C. § 431 § 432, and § 433. U.S. Code collection. Cornell University Law School. URL: <https://www.nps.gov/subjects/legal/american-antiquities-act-of-1906.htm>.

5. The United States Code. URL: <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title16&edition=prelim>.

6. U. S. National Park Service. URL: <https://www.nps.gov/index.htm>.

7. Phelan, Marilyn. A Synopsis of the Laws Protecting Our Cultural Heritage. *New England Law Review*. 1993–1994. Vol. 28. P. 64–108.

8. Постригань У. Охрана недвижимого культурного наследия в Соединенных Штатах Америки на примере г. Саванна (штат Джорджия). URL: <https://www.researchgate.net/publication/301302183>.

9. National Register of Historic Places. URL: <https://www.nps.gov/subjects/nationalregister/index.htm>.

10. Who Owns the Past? Cultural Policy, Cultural Property, and the Law (The Public Life of the Arts) / by Kate Fitz Gibbon (Ed.). Rutgers University Press, 2005. 362 p.

11. State Historic Preservation Offices. URL: <https://www.nps.gov/subjects/nationalregister/state-historic-preservation-offices.htm>

12. Cultural Conservation. The Protection of Cultural Heritage in the United States / Coord. by Ormond H. Loomis. Library of Congress. Washington. 1983. 123 p.

13. Как в США охраняют исторические территории. URL: http://tourlib.net/statti_tourism/britjuk-usa.htm.

ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ

Мазур Тамара Викторовна – кандидат юридических наук, профессор кафедры публичного управления и администрирования Национальной академии внутренних дел;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Mazur Tamara Victorovna – Candidate of Law Sciences, Professor at the Department of Public Administration of National Academy of Internal Affairs; tv_mazur@ukr.net

CZU: 342.92(478)

SUBIECȚII PROCESULUI LEGISLATIV: CONSIDERAȚII GENERALE

Matei LAZĂR

doctorand

Scopul acestui articol științific constă în analiza doctrinei și a legislației în vigoare din România și Republica Moldova, în vederea precizării subiecților care intervin alături de Parlament în procesul legislativ și a argumentării rolului acestora în exercitarea funcției legislative a statului.

Cuvinte-cheie: constituție, proces legislativ, Parlament, inițiativă legislativă, șeful statului, guvern, cetățeni.

SUBJECTS OF THE LEGISLATIVE PROCESS: GENERAL CONSIDERATIONS

The purpose of this scientific article is to analyze the doctrine and legislation in force in Romania and the Republic of Moldova, in order to specify the subjects that intervene with Parliament in the legislative process and to argue their role in exercising the legislative function of the state.

Keywords: constitution, legislative process, Parliament, legislative initiative, head of state, government, citizens.

Introducere. Din studiul teoriei separației puterilor în stat rezultă că aceasta este divizată în baza criteriului funcțional, adică potrivit celor trei funcții de bază exercitate de către stat: legislativă, executivă și judecătorească.

Referindu-ne nemijlocit la *funcția legislativă*, precizăm că aceasta presupune „activitatea statului care are ca obiect stabilirea de norme generale, de conduită umană, obligatorii și cu aplicare repetată” [16, p. 39]; „edictarea de norme juridice, obligatorii pentru subiectele de drept la care se referă, precum și pentru executiv, care răspunde de asigurarea realizării legii, îndeosebi în calitate de titular al forței de constrângere a statului, iar, în caz de litigii, și pentru puterea judecătorească” [17, p. 29]; „edictarea de norme juridice, general obligatorii pentru întreaga societate și pentru toate organele statului, a căror respectare este asigurată prin forța de constrângere a statului” [10, p. 56].

Potrivit *Constituției României* [3] (art. 61 alin. (1)), funcția legislativă a statului este atribuită în sarcina Parlamentului, care este calificat drept „unica autoritate legiuitoare a țării”. Sub aspect comparativ, *Constituția Republicii Moldova* [2] stabilește, în art. 60 alin. (1), că Parlamentul este „unica autoritate legislativă a statului”.

Astfel, din punct de vedere juridico-constituțional, Parlamentul, ca întruchipare a suveranității naționale,

realizează, într-o formă instituțională, una dintre cele mai importante funcții ale statului, și anume *funcția legislativă*, constituind puterea legislativă a statului. Această calitate îi conferă și un statut aparte în cadrul sistemului autorităților statului.

Importanța funcției legislative pe care o exercită Parlamentul rezidă în faptul că în temeiul ei dezbaterile politice generale, izvorâte din voința națiunii, se obiectivează prin edictarea unor norme juridice, care au menirea să reglementeze un anumit comportament în relațiile sociale asupra cărora trebuie instituită o ordine specifică, normativă, în conformitate cu interesele sociale determinate [9, p. 114]. Astfel, exercitarea acestei funcții este direct legată de rolul Parlamentului ca exponent al suveranității naționale, de calitate sa de organ reprezentativ suprem al poporului și de instrument prin care se exprimă voința acestuia.

Competența de legiferare a Parlamentului rezultă, desigur, din prevederile constituționale și se realizează printr-un amplu proces legislativ, ce implică pregătirea, inițierea, elaborarea și aprobarea normelor juridice prin intermediul unei succesiuni de activități deliberative [20, p. 62].

În doctrină s-a apreciat că funcția legislativă este exercitată exclusiv de către Parlament doar din punct de vedere teoretic. În realitate și în practică,

însă, Parlamentul împarte această funcție, respectiv unele aspecte, unele faze ale procesului legislativ, cu executivul și cu electoratul (referendum/cetățeni) [18, p. 150; 20, p. 63; 5, p. 44; 14, p. 47]. Evident, în contextul dat, se impune a fi necesar de a determina care este rolul și impactul fiecărui subiect asupra exercitării funcției legislative a statului.

Scopul studiului. Pornind de la realitatea configurată mai sus, în cele ce urmează ne propunem să elucidăm subiecții care intervin alături de Parlament în procesul legislativ (din România și Republica Moldova), și rolul acestora în contextul exercitării funcției legislative a statului.

Rezultate obținute și discuții. În doctrina juridică, participarea și concurența mai multor autorități ale statului la procesul legislativ este determinată ca fiind limite ale exercitării funcției legislative a Parlamentului, limite ce rezultă din însăși noțiunea de lege, din principiul democrației directe sau semidirecte [18, p. 150]. Aceste limite pot fi *materiale* sau *procedurale*. *Limitele materiale* sunt determinate de prevederile constituționale care stabilesc obiectul de reglementare a diferitelor categorii de legi, ca acte juridice normative ale Parlamentului. În acest sens, Constituția consacră domeniile rezervate legii, respectiv stabilește lista de materii, care, prin natura lor, trebuie reglementate numai prin lege, rămânând ca restul materiilor (relații sociale) să fie reglementate prin actele altor organe de stat. *Limitele procedurale* se referă la acele reguli prin care însăși Constituția impune (sau face posibilă) „împărțirea” exercitării funcției legislative a statului.

De regulă, sub aspect instituțional, în desfășurarea activității legislative a statului sunt implicați [10, p. 57]: șeful statului, guvernul, cetățenii, Curtea Constituțională etc.

Totodată, Constituția României și Constituția Republicii Moldova implică în procesul legislativ și unele autorități distincte. Astfel, pentru România sunt caracteristice [20, p. 201-202]:

- *Consiliul Legislativ* – ca organ consultativ de specialitate al Parlamentului, ce avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații și ține evidența oficială a legislației României (art. 79 din Constituție);

- *Consiliul Economic și Social*

- ca organ consultativ de specialitate al Parlamentului și Guvernului, care, printre altele, formulează avize consultative la proiecte de legi și ordonanțe din domeniile de specialitate (art. 141 din Constituție);

- *Avocatul Poporului* – ca organ consultativ, al cărui aviz poate fi solicitat (în mod facultativ) în cazul inițiativelor legislative care prin conținutul reglementărilor privesc drepturile și libertățile cetățenilor prevăzute de Constituție și de tratatele internaționale în domeniu (art. 58-60 din Constituție).

În Republica Moldova, în activitatea legislativă a statului este implicată, de rând cu alți subiecți și Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia, căreia îi este recunoscut dreptul la *inițiativă legislativă* (art. 73 din Constituție).

În pofida acestui număr de participanți ai procesului legislativ, ținem să subliniem că un impact considerabil asupra acestui proces este recunoscut a fi exercitat doar de către guvern, șeful statului, cetățenii și Curtea Constituțională. Pornind de la aceasta în cele ce urmează ne vom reține doar asupra intervenției acestor subiecți în procesul de legiferare.

Șeful statului ca subiect al procesului legislativ. Șeful statului (din România și Republica Moldova) este implicat în activitatea nominalizată prin:

- exercitarea dreptului de inițiativă legislativă (art. 73 din Constituția Republicii Moldova);

- exercitarea dreptului de inițiere a revizurii Constituției (art. 150 alin. (1) din Constituția României);

- promulgarea legilor (art. 77 alin. (1) din Constituția României și art. 74 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova).

O distincție importantă între instituția șefului de stat din România și cea din Republica Moldova constă în faptul că Președintelui Republicii Moldova (în baza art. 73 din Constituție) îi este recunoscut *dreptul la inițiativă legislativă*, adică dreptul de a prezenta Parlamentului proiecte de acte legislative și propuneri legislative [12].

În literatura de specialitate românească s-a menționat la acest capitol că deși calitatea constituțională de a iniția proiectul de lege o are Guvernul, în conținutul acestuia se regăsesc ideile și propunerile Președintelui, deoarece

acesta, potrivit Constituției României, poate participa la ședințele Guvernului și, respectiv, poate să se pronunțe asupra unor anumite aspecte. Important este că, din moment ce prin Constituție i s-a recunoscut Președintelui dreptul de a iniția, la propunerea Guvernului, revizuirea Constituției, ar fi logic ca, în aceleași condiții, el să poată exercita acest drept și în cazul legilor organice și ordinare, adică a unor legi cu o forță juridică inferioară Constituției [20, p. 174-175].

Referitor la *promulgarea legii* precizăm că este un atribut al Președintelui, ce se materializează în emiterea unui decret prezidențial, în temeiul căruia legea urmează să fie numerotată și publicată. Prin urmare, promulgarea presupune investirea legii cu formulă executorie.

Cercetătorii sunt de părerea că promulgarea izvorăște din doctrina separării puterilor în stat și are drept scop prevenirea unui eventual abuz din partea puterii legislative. Deci, este un mecanism de echilibrare a puterilor și, în același timp, o formă de control asupra utilității și legalității lor [15, p. 35].

Potrivit art. 77 din Constituție, Președintele României trebuie să asigure promulgarea legii în cel mult 20 de zile de la data primirii. În acest scop, urmează ca legea să fie examinată sub aspectul constituționalității sale, al oportunității soluțiilor pe care le cuprinde, al redactării și acurateței exprimării dispozițiilor pe care le instituie etc. [4, p. 138]. În cazul în care, ca urmare a acestei examinări, rezultă că o anumită prevedere a legii sau chiar legea în ansamblul său nu este corespunzătoare, Președintele poate cere Parlamentului să o reexamineze (doar o singură dată). În caz de neconstituționalitate, cererea de reexaminare se adresează Curții Constituționale.

De la primirea legii reexaminată, după parcurgerea procedurii de adoptare sau a deciziei Curții Constituționale de conformare a legitimității constituționalității legii, Președintele României este obligat să promulge legea în termen de 10 zile.

În cazul Republicii Moldova, potrivit art. 93 alin. (2) din Constituție, Președintele este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită, în termen de cel mult două săptămâni, spre reexaminare Parlamentului.

Dacă Parlamentul își menține hotărârea adoptată anterior, Președintele promulgă legea. Regulamentul Parlamentului dezvoltă aceste prevederi, stabilind (în art. 74) termenul de două săptămâni de la înregistrarea legii în Aparatul Președintelui. În cazul în care, după reexaminarea legii, Parlamentul nu-și menține hotărârea, legea se consideră a fi respinsă.

Constituția nu prevede soluții în cazurile nepromulgării repetate a legii de către Președinte. Doctrina susține că în acest caz ar fi logică semnarea (și dispunerea spre publicare) de către Primul-ministru [15, p. 36]. Prin esență, o astfel de soluție vine să accentueze forma de guvernământ parlamentară a statului, întrucât în caz contrar, refuzul șefului de stat de a promulga legile ar echivala cu un veritabil drept de veto, ceea ce caracterizează, în mod special, formele de guvernământ prezidențiale.

Dincolo de toate particularitățile și lacunele de reglementare, totuși deducem aportul deosebit al șefului de stat în procesul de legiferare, care prin esență reprezintă o pârgă de echilibrare a puterii Parlamentului ca organ suprem de legiferare în stat.

Guvernul ca subiect al procesului legislativ. Implicarea Guvernului în procesul legislativ este destul de semnificativă, deoarece, pe lângă faptul că i-a fost conferit dreptul la *inițiativă legislativă* (art. 74 alin. (1) din Constituția României și art. 73 din Constituția Republicii Moldova) și *dreptul de a iniția revizuirea Constituției* (art. 150 alin. (1) din Constituția României și art. 141 alin. (1) lit. c) din Constituția Republicii Moldova), Guvernul mai are *dreptul de a emite ordonanțe* cu putere de lege în baza *delegării legislative* (art. 115 din Constituția României și art. 106² din Constituția Republicii Moldova).

Dreptul la *inițiativă legislativă* este unul dintre principalele mecanisme prin intermediul căruia Guvernul, în calitatea sa de putere executivă, influențează legislația și întregul sistem de drept din cadrul statului.

În doctrină [20, p. 48] se apreciază în acest sens că din moment ce Guvernul a fost investit de Parlament pentru guvernare și își asumă responsabilitatea guvernării, este firesc ca el să aibă instrumentul constituțional de exercitare a dreptului de inițiativă legislativă, în vederea realizării aceluși pro-

gram. Mai mult, Guvernului îi aparține întâietatea inițiativei legislative [6, p. 586], ceea ce nu are semnificația unei superiorități a Guvernului față de Parlament. Astfel, majoritatea inițiativelor legislative aparțin Guvernului, deoarece acesta dispune de un puternic aparat de experți și de posibilitatea de a efectua studii de specialitate cu participarea celor mai competenți specialiști în cele mai diverse domenii [8, p. 74].

Dincolo de dreptul la inițiativă al Guvernului, pentru demersul nostru științific, semnificativă este instituția *delegării legislative*, prin intermediul căreia Guvernul este implicat în activitatea legislativă a statului, instituția dată fiind un element important al mecanismului de interferență a puterilor în stat.

În majoritatea democrațiilor pluraliste Parlamentul și Guvernul participă, într-o măsură mai mare sau mică, la exercitarea atât a funcției legislative, cât și a celei executive, dar separația dintre cele două este subliniată prin faptul că Parlamentul este cel care are ultimul cuvânt în materie de legi, iar Guvernul este cel care le pune în executare sub controlul politic al Parlamentului și sub controlul judiciar al instanțelor [5, p. 291].

Din punct de vedere conceptual „delegarea legislativă” sau „delegarea puterii legislative” constă într-un transfer de prerogative de la Parlament către Guvern privind adoptarea unui act normativ cu putere de lege [11, p. 215].

În doctrină, delegarea legislativă este definită în mod diferit: „abilitare temporară și condiționată a Guvernului de a emite norme cu putere de lege, cu condiția de a fi emise în conformitate cu prevederile constituționale” [20, p. 105]; „o atribuție constituțională a Parlamentului care împuternicește prin legea de abilitare, pe o perioadă limitată de timp și în anumite condiții, autoritatea executivă, de a emite acte normative cu putere de lege în domeniul care nu fac obiectul legii organice” [19, p. 51].

Evident, instituția a suscitat diferite opinii referitor la măsura în care ea corespunde principiului separației puterilor în stat. Merită atenție în acest sens argumentele care susțin că aceasta nu atentează la principiul dat, deoarece transmiterea împuternicirii legislative nu este altceva decât lărgirea temporară a drepturilor puterii executive în exercitarea activității legislative [1, p. 204].

Prin urmare, este o interpretare contemporană a concepției colaborării ramurilor puterii de stat.

Cetățenii ca subiecți ai procesului legislativ. Implicarea cetățenilor în procesul legislativ în mare parte se materializează prin *inițiativa populară*, procedură prin care populația unui stat dă impulsul (inițiază) unui proces decizional care se poate finaliza tot cu intervenția poporului (referendum) sau printr-o decizie adoptată de autoritățile legal desemnate de acesta (lege adoptată de Parlament) [18, p. 134].

Constituția României reglementează două forme de inițiativă populară: *inițiativa legislativă* (art. 74 alin. (1)) și *inițiativa constituțională* (art. 150). Totodată, cetățenii României mai pot participa la procesul legislativ prin intermediul *referendumului constituțional*, care reprezintă o posibilitate de a interveni în finalul procedurii de revizuire a Constituției. În acest sens, potrivit art. 151 din Constituție, referendumul se organizează ulterior adoptării legii constituționale de către adunarea reprezentativă, având semnificația unei confirmări populare a modificărilor realizate, cu rol de condiție suspensivă pentru producerea efectelor juridice ale revizuirii. El face inutilă și lipsește de efecte juridice orice intervenție ulterioară a oricărei alte autorități statale în procedura de revizuire [4, p. 340-341].

Sub aspect comparat, cetățenii Republicii Moldova nu dispun de dreptul la inițiativă legislativă. Le este recunoscută doar inițiativa populară constituțională, reglementată în art. 141 din Legea Fundamentală, potrivit căreia revizuirea Constituției poate fi inițiată de un număr de cel puțin 200.000 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot.

Spre deosebire de referendumul constituțional din România, care este chemat să confirme în mod obligatoriu toate modificările realizate în Constituție, referendumul similar din Republica Moldova are menirea de a marca anumite limite ale revizuirii constituționale, fiind obligatoriu doar în cazurile în care sunt revizuite dispozițiile constituționale privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului (art. 142 alin. (1) din Constituție).

În ce ne privește, susținem implicarea cetățenilor în procesul legislativ

atât la etapa inițiativei legislative, cât și la cea de adoptare a legilor (în cele mai importante domenii ale organizării statului și a societății). În sfera revizuirii constituționale, optăm atât pentru exercitarea inițiativei populare, cât și pentru confirmarea de către cetățeni a tuturor modificărilor operate la textul constituțional. Aceste momente considerăm că sunt de natură să consolideze destul de semnificativ regimul democrației participative în cadrul României și al Republicii Moldova.

Dincolo de cele menționate, atragem atenția că în literatura juridică de specialitate românească, pornindu-se de la reglementarea constituțională a dreptului poporului la *inițiativa legislativă* (art. 74 din Constituția României) și a posibilității consultării populare prin *referendum* (art. 90 și art. 147 din Constituția României), s-a apreciat că Parlamentul nu ar fi unica autoritate legiuitoare a țării, întrucât deasupra acestui organ s-ar afla puterea întregului electorat [9, p. 193]. În opinia noastră, au dreptate cercetătorii care susțin că „deasupra Parlamentului se află puterea întregului electorat, dar numai în sensul în care poporul nu încetează să rămână titularul suveranității naționale și, în anumite situații, o poate exercita și în mod direct, prin referendum” [20, p. 33].

Prin urmare, este de subliniat că poporul nu concurează cu Parlamentul, nici cu ocazia referendumului nu-l lipsește de calitatea de unică autoritate legislativă, deoarece cele două entități au calități constituționale cu totul diferite. În timp ce poporul este titularul suveranității naționale, Parlamentul este organul care, în baza unei împuterniciri, exercită această suveranitate prin anumite competențe și funcții determinate de Constituție.

Pe cale de consecință, instituția referendumului sau a celorlalte posibilități de participare directă a alegătorilor în activitatea legislativă nu afectează și nu înlătură caracterul reprezentativ al regimului constituțional din România și din Republica Moldova.

Curtea Constituțională ca subiect al procesului legislativ. Un alt subiect implicat în procesul legislativ din România este Curtea Constituțională [13], care potrivit art. 146 din Constituția României, are atribuția de a se pronunța asupra constituționalității legilor, înain-

te de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției. Prin urmare, Curtea Constituțională este investită cu dreptul de a exercita controlul constituționalității legilor *a priori*.

În doctrină s-a apreciat că sesizarea Curții Constituționale la etapa finală a adoptării legilor constituie un element deosebit de important în realizarea, mai precis, în verificarea constituționalității procesului legislativ [20, p. 235]. Necesitatea unui astfel de control este justificată de avantajele pe care le prezintă, cum ar fi [21, p. 125-126]: înlăturarea conflictelor constituționale până la intrarea legii în vigoare; reducerea termenului de sesizare și examinare; contribuie la stabilitatea legislativă și astfel înlătură urmările negative ce pot apărea în urma controlului ulterior în cazurile când legile sînt recunoscute neconstituționale.

În legătură cu acest fapt s-a exprimat ideea că prin exercitarea controlului constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, Curtea se manifestă ca un colegiator [7, p. 384]. În opinia altor autori [20, p. 242-243], Curtea Constituțională nu poate fi denumită astfel, deoarece această autoritate este de natură politico-jurisdicțională. Mai mult, Curtea nu desfășoară o activitate legislativă, deoarece prin efectele deciziilor sale nu se creează, modifică sau se abrogă legi. Efectele constau în neaplicarea dispozițiilor sau a legilor considerate neconstituționale.

Astfel, potrivit art. 147 alin. (2) din Constituția României, în cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor în conformitate cu decizia Curții Constituționale.

Referitor la controlul constituționalității legilor în Republica Moldova, menționăm că acesta a fost conceput numai ca un control posterior, ceea ce înseamnă că Curtea Constituțională nu este implicată în procesul legislativ. Preocupări pentru introducerea controlului prealabil (*a priori*) au existat, fiind

prezentate atât în publicațiile științifice, cât și în inițiative de revizuire a Constituției. La nivel de Constituție sau lege organică însă la moment nu putem atesta o reglementare expresă a acestui tip de control.

Pornind de la faptul că controlul constituționalității legilor *a priori* reprezintă în esență o barieră în plus în calea neconstituționalității, oferind mai multe posibilități de a stopa legile neconstituționale, recomandăm o revizuire corespunzătoare a Constituției, prin care controlul *a priori* să fie implementat în legislația Republicii Moldova alături de controlul posterior.

În **concluzie**, subliniem că cele relatate denotă faptul că în activitatea de creare a normelor juridice sunt antrenate mai multe autorități ale statului. Cu toate acestea, activitatea de legiferare are o importanță definitorie în caracterizarea Parlamentului, având în vedere faptul că legea este în fruntea ierarhiei izvoarelor de drept. Totodată, implicarea în procesul legislativ a mai multor entități cu diferit statut are menirea de a evita concentrarea puterii de legiferare în mâinile unei minorități (chiar dacă e reprezentativă), ceea ce nu exclude un eventual abuz în exercitarea ei, și respectiv de a realiza o corespundere a reglementărilor legale cu interesele generale ale societății. Prin urmare, acest fapt constituie un element important al mecanismului de interferență și echilibrare a puterilor într-un stat de drept contemporan.

Bibliografie

1. Balmuş V., Lungeanu N. *Delegarea: dimensiuni legale și doctrinare*. Chișinău: Tipografia A.Ș.M., 2009.
2. *Constituția Republicii Moldova* din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 78 din 29.03.2016 (cu modificări și completări ulterioare aduse prin Legea nr. 256 din 25.11.2016 și Legea nr. 70 din 13.04.2017).
3. *Constituția României* din 21 noiembrie 1991 (revizuită în 2003), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991. Republicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003.
4. *Constituția României revizuită (comentarii și explicații)*. Constantinescu M., Iorgovan A., Muraru I., Tănăsescu E. S. București: Editura All Beck, 2004.
5. Costachi Gh., Hlipcă P. *Organizarea și funcționarea puterii în statul de drept*.

Ediția a II-a, revăzută și completată. Chișinău: S.n., 2011.

6. Deleanu I. *Instituții și proceduri constituționale*. Vol. II. Arad: Editura Servo-Sat, 1998.

7. Deleanu I. *Justiția Constituțională*. București: Editura Lumina Lex, 1995.

8. Duculescu V., Călinoiu C., Duculescu G. *Tratat de teorie și practică parlamentară*. Vol. I. București: Editura Lumina Lex, 2001.

9. Duculescu, V., Călinoiu C., Duculescu G. *Constituția României, comentată și anotată*. București: Lumina Lex, 1997.

10. Hlipcă P. *Activitatea legislativă a statului: esență și particularități*. În: *Legea și Viața*, 2008, nr. 9.

11. Hlipcă P. *Ordonanțele de urgență ale Guvernului: pot sau nu afecta drepturile și libertățile cetățenești*. În: «Гражданское образование и права человека». Национальная научно-практическая конференция (16 сентября 2008). Chișinău: „Politicom”, 2008.

12. *Legea despre adoptarea Regulamentului Parlamentului*. Nr. 797 din 02.04.1996. Republicată în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 07.04.2007, nr. 50.

13. *Legea privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale*. Nr. 47 din 18.05.1992. În: Monitorul Oficial al României, 22.05.1992, nr. 101.

14. Lungeanu N. *Conceptul delegării legislative*. În: *Legea și Viața*, 2008, nr. 6.

15. Manoliu M. *Controlul prezidențial – garanție a legalității într-un stat de drept*. În: *Legea și Viața*, 2007, nr. 12.

16. Monac C. *Parlamentul și securitatea națională*. București: Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, 2006.

17. Muraru I., Constantinescu M. *Ordonanța Guvernamentală: doctrină și jurisprudență*. București: Editura Lumina Lex, 2000.

18. Muraru I., Tănăsescu E. S. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția 12, Vol. II. București: Editura C. H. Beck, 2006.

19. Țurcan S. *Delegarea legislativă ca procedură excepțională de substituție*. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr. 3.

20. Varga A. *Constituționalitatea procesului legislativ. Monografie*. București: Editura Hamangiu, 2007.

21. Zubco V. *Curtea Constituțională – unica autoritate publică politico-jurisdicțională*. Chișinău: F. E.-P. „Tipografia Centrală”, 2000.

DESPRE AUTOR

Lazăr Matei, doctorand,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
PhD student, Institute for Legal, Political and Sociological Research,
e-mail: mateilazar34@yahoo.com

CZU: 343.137.8

NOȚIUNEA, IMPORTANȚA ȘI ESENȚA BAZELOR ETICE ALE URMĂRIRII PENALE ÎN PRIVINȚA MINORILOR.

Alina POPA
doctorandă

Specificul condițiilor de activitate a ofițerului de urmărire penală își lasă amprenta asupra conținutului ei moral, etic și psihologic și poate fi exprimă printr-un șir de teze. Ofițerul de urmărire penală pentru a descoperi crima și pentru a asigura principiul că oricine va săvârși o infracțiune își va primi pedeapsa binemeritată este înzestrat cu prerogative ale puterii, inclusiv și cu dreptul de a limita drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. El reprezintă puterea de stat și posedă un șir de prerogative de constrângere statală. Ofițerul de urmărire penală, conform legii este independent în promovarea urmăririi penale și în timpul adoptării celor mai importante decizii. El gestionează urmărirea penală în condițiile lipsei de transparență, și, de obicei, cu anumite excepții, în mod individual. El în mod independent poate lua decizii și poartă pentru ele o responsabilitate personală.

Cuvinte-cheie: etică, psihologie, morală, urmărire penală, organ de urmărire penală, principiu, răsundere penală, proces penal, procedură specială, acțiuni de urmărire penală, situații de conflict, convingere, constrângere, particularități de vârstă.

NOTION, IMPORTANCE AND ESSENCE OF THE ETHICAL BASES OF THE JUVENILE DELINQUENCY PROSECUTION.

Alina POPA
PhD student

The specificity of the activity conditions of the criminal prosecution officer leaves its footprint on its moral, ethical and psychological content and can be expressed through a series of theses. In order to discover the crime and to ensure the principle that anyone who commits an offense will receive his well-deserved sentence the criminal prosecution officer is endowed with the prerogatives of power, including the right to limit the fundamental rights and freedoms of a man and a citizen. It represents the state power and possesses a series of prerogatives of state coercion. The criminal prosecution officer, according to the law, is independent in promoting criminal prosecution during the adoption of the most important decisions. He manages the prosecution under the conditions of lack of transparency, and usually with certain exceptions, individually. He can independently make decisions and bears personal responsibility for them.

Keywords: ethics, psychology, morality, criminal prosecution, criminal prosecution body, principle, criminal liability, criminal trial, special procedure, criminal prosecution actions, conflict situations, certitude, coercion, age particularities.

Introducere. Sensul principal al activității organelor de ocrotire a normelor de drept sunt nemijlocit elucidate prin însăși denumirea lor: realizarea obligațiunii constituționale, a statului - ocrotirea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului. Toate celelalte funcții - ocrotirea ordinii publice, lupta cu criminalitatea, curmarea manifestărilor antisociale etc., sunt elementele acestei sarcini importante. Iar organele de ocrotire a normelor de drept, la rândul lor, sunt un element, al structurii puterii de stat ce garantează drepturile ce reprezintă un sistem de norme și relații ce organizează activitatea normală a întregii societăți [1, p. 151].

Ca funcție, răspunderea penală, consecința inevitabilă a încălcării normelor de drept, cuprinde un ansamblu de dispoziții privitoare la realizarea prin constrângere a normelor penale, la cauzele care fac ca aceasta să fie înlăturată sau în care poate fi înlocuită cu o altă formă a răspunderii juridice. În procesul constatării și angajării răspunderii penale în cazul infractorului minor se întâlnesc o serie de particularități, cauzate de starea bio-psiho-fizică a acestuia, care influențează în mod direct atât determinarea capacității penale, cât și stabilirea regimului sancționator, aspecte ce deosebesc tratamentul infractorului minor în domeniul răspunderii penale față de cel al majorului. Trata-